

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ
83ος ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΜΑΘΗΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ "Ο ΘΑΛΗΣ"

11 Νοεμβρίου 2022

Ενδεικτικές λύσεις

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

Πρόβλημα 1

Να λύσετε στους πραγματικούς αριθμούς το σύστημα:

$$\frac{1}{x} + \frac{1}{y} = 1, \quad \frac{y}{x^2} + \frac{x}{y^2} = 1.$$

Λύση

Για $x, y \neq 0$ θέτουμε $\frac{1}{x} = \varphi \neq 0, \frac{1}{y} = \omega \neq 0$, οπότε το σύστημα παίρνει τη μορφή:

$$\begin{aligned} & \left\{ \begin{array}{l} \varphi + \omega = 1 \\ \frac{\varphi^2}{\omega} + \frac{\omega^2}{\varphi} = 1 \end{array} \right\} \Leftrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \varphi + \omega = 1 \\ \varphi^3 + \omega^3 = \varphi\omega \end{array} \right\} \Leftrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \varphi = 1 - \omega \\ (1 - \omega)^3 + \omega^3 = (1 - \omega)\omega \end{array} \right\} \\ & \Leftrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \varphi = 1 - \omega \\ 1 - 3\omega + 3\omega^2 - \omega^3 + \omega^3 = \omega - \omega^2 \end{array} \right\} \Leftrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \varphi = 1 - \omega \\ 1 - 4\omega + 4\omega^2 = 0 \end{array} \right\} \Leftrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \varphi = 1 - \omega \\ (1 - 2\omega)^2 = 0 \end{array} \right\} \\ & \Leftrightarrow \left\{ \begin{array}{l} \varphi = 1 - \omega \\ 1 - 2\omega = 0 \end{array} \right\} \Leftrightarrow (\varphi, \omega) = \left(\frac{1}{2}, \frac{1}{2} \right) \Leftrightarrow \left(\frac{1}{x}, \frac{1}{y} \right) = \left(\frac{1}{2}, \frac{1}{2} \right) \Leftrightarrow (x, y) = (2, 2). \end{aligned}$$

Εναλλακτικά θα μπορούσαμε να διαιρέσουμε κατά μέλη τις εξισώσεις του

συστήματος $\left\{ \begin{array}{l} \varphi + \omega = 1 \\ \varphi^3 + \omega^3 = \varphi\omega \end{array} \right\}$, οπότε θα προέκυπτε η εξίσωση:

$$\begin{aligned} \frac{\varphi^3 + \omega^3}{\varphi + \omega} = \varphi\omega & \Leftrightarrow \frac{(\varphi + \omega)(\varphi^2 - \varphi\omega + \omega^2)}{\varphi + \omega} = \varphi\omega \Leftrightarrow \varphi^2 - \varphi\omega + \omega^2 = \varphi\omega \\ & \Leftrightarrow (\varphi - \omega)^2 = 0 \Leftrightarrow \varphi = \omega \text{ κλπ.} \end{aligned}$$

2ος τρόπος

Κάνοντας απαλοιφή παρονομαστών, για $xy \neq 0$, παίρνουμε:

$$y + x = xy \quad \text{και} \quad y^3 + x^3 = x^2y^2.$$

Έτσι,

$$y^3 + x^3 = xy(y + x) = xy^2 + x^2y,$$

η οποία γράφεται ισοδύναμα

$$y^2(y - x) + x^2(x - y) = 0 \Leftrightarrow (y - x)^2(y + x) = 0.$$

Αφού $y + x = xy \neq 0$, παίρνουμε $y = x$, και εύκολα από την πρώτη εξίσωση βλέπουμε ότι $x = y = 2$.

Πρόβλημα 2

Θεωρούμε ευθύγραμμο τμήμα AB και Γ ένα σημείο στο εσωτερικό του, έτσι ώστε $A\Gamma > AB/2$. Σε διαφορετικά ημιεπίπεδα ως προς την ευθεία AB θεωρούμε τα σημεία Δ, E έτσι ώστε τα τρίγωνα $A\Delta\Gamma$ και ABE να είναι ισοσκελή, με $\Delta A = \Delta\Gamma > EA = EB$ και $\Delta A \parallel E\Gamma$. Η παράλληλη από το σημείο Δ προς την ευθεία EA τέμνει την ευθεία $E\Gamma$ στο σημείο Z . Να αποδείξετε ότι:

(α) $\Gamma\Delta = EZ$ και $\Delta Z = BE$

(β) $BZ \parallel \Delta\Gamma$.

Λύση

(α) Το τετράπλευρο $EADZ$ είναι παραλληλόγραμμο, αφού έχει τις απέναντι πλευρές παράλληλες. Επομένως, έχουμε:

$$\Delta\Gamma = \Delta A = EZ \quad (1).$$

$$EB = EA = \Delta Z \quad (2)$$

(β) Σύμφωνα με το ερώτημα (α), τα τρίγωνα $\Gamma\Delta Z$ και ZEB , έχουν δύο πλευρές τους ίσες μία προς μία. Θα αποδείξουμε ότι έχουν και τις περιεχόμενες γωνίες στις πλευρές αυτές ίσες, δηλαδή $\widehat{Z\Delta\Gamma} = \widehat{B\hat{E}Z}$. Έχουμε:

$$\widehat{Z\Delta\Gamma} = \widehat{Z\Delta A} - \widehat{\Gamma\Delta A} = \widehat{A\hat{E}Z} - \widehat{\Gamma\Delta A}$$

και

$$\widehat{B\hat{E}Z} = \widehat{B\hat{E}A} - \widehat{Z\hat{E}A}.$$

Επομένως, για να αποδείξουμε ότι

$$\widehat{Z\Delta\Gamma} = \widehat{B\hat{E}Z},$$

αρκεί να αποδείξουμε ότι :

$$\widehat{B\hat{E}A} + \widehat{\Gamma\Delta A} = 2 \cdot \widehat{Z\hat{E}A} \quad (3)$$

Από τα ισοσκελή $B\hat{E}A$, $\Gamma\Delta A$, παίρνουμε ότι

$$\widehat{B\hat{E}A} = 180^\circ - 2 \cdot \widehat{E\hat{A}B}$$

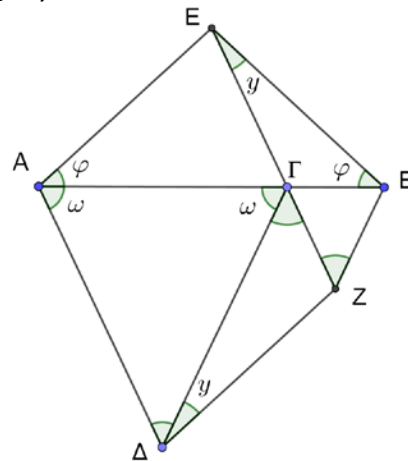
και $\widehat{\Gamma\Delta A} = 180^\circ - 2 \cdot \widehat{\Gamma\hat{A}\Delta}$.

Επομένως

$$\begin{aligned} \widehat{B\hat{E}A} + \widehat{\Gamma\Delta A} &= 2 \cdot (180^\circ - \widehat{\Gamma\hat{A}\Delta} - \widehat{E\hat{A}B}) \\ &= 2 \cdot (180^\circ - \widehat{E\hat{A}\Delta}) = 2 \cdot \widehat{A\hat{D}Z} = 2 \cdot \widehat{Z\hat{E}A}, \end{aligned}$$

που είναι το ζητούμενο.

Επομένως, τα τρίγωνα $\Gamma\Delta Z$ και ZEB είναι ίσα, οπότε θα έχουν και $\widehat{\Delta\Gamma Z} = \widehat{B\hat{Z}E}$, δηλαδή οι ευθείες $\Gamma\Delta$ και BZ τεμνόμενες από την ευθεία ΓZ σχηματίζουν δύο εντός εναλλάξ γωνίες τους ίσες. Άρα είναι $BZ \parallel \Delta\Gamma$.

Σχήμα 1

Πρόβλημα 3

Έστω $n > 2$ ένας περιττός ακέραιος. Έστω k ο μεγαλύτερος ακέραιος που είναι μικρότερος από την τετραγωνική ρίζα του $n + 2$. Να αποδείξετε ότι, αν ο αριθμός $\frac{n}{k}$ είναι ακέραιος, τότε ο n είναι τέλειο τετράγωνο ακεραίου.

Λύση

Αφού ο k είναι ο μεγαλύτερος ακέραιος που είναι μικρότερος από την τετραγωνική ρίζα του $n + 2$, θα έχουμε ότι $k < \sqrt{n + 2} \leq k + 1$, οπότε

$$k^2 < n + 2 \leq k^2 + 2k + 1.$$

Διαιρώντας με k , παίρνουμε $k < \frac{n}{k} + \frac{2}{k} \leq k + 2 + \frac{1}{k}$, δηλαδή

$$k - \frac{2}{k} < \frac{n}{k} \leq k + 2 - \frac{1}{k}.$$

Αφού ο $\frac{n}{k}$ είναι ακέραιος, από την παραπάνω συμπεραίνουμε ότι

$$\frac{n}{k} \in \{k, k + 1\}.$$

Όμως, αν $\frac{n}{k} = k + 1$, τότε $n = k(k + 1)$, οπότε ο n διαιρείται από το 2 (αφού κάποιος από τους $k, k + 1$ διαιρείται από το 2). Αυτό είναι άτοπο, αφού από την υπόθεση ο n είναι περιττός ακέραιος. Επομένως, αναγκαστικά έχουμε $\frac{n}{k} = k$, οπότε $n = k^2$.

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Πρόβλημα 1.

Να λύσετε στους πραγματικούς αριθμούς το σύστημα:

$$\left\{ \frac{1}{x} + \frac{1}{y} + \frac{1}{z} \neq 0, \frac{1}{x^3} + \frac{1}{y^3} + \frac{1}{z^3} = \frac{1}{9}, xyz = 27 \right\}.$$

Λύση

Για $xyz \neq 0$, θέτουμε $\frac{1}{x} = \alpha, \frac{1}{y} = \beta, \frac{1}{z} = \gamma$, οπότε το σύστημα γράφεται:

$$\left\{ \alpha + \beta + \gamma \neq 0, \alpha^3 + \beta^3 + \gamma^3 = \frac{1}{9}, \alpha\beta\gamma = \frac{1}{27} \right\}.$$

Από τη δεύτερη και την τρίτη εξίσωση έχουμε:

$$\alpha^3 + \beta^3 + \gamma^3 - 3\alpha\beta\gamma = 0 \Leftrightarrow \frac{1}{2}(\alpha + \beta + \gamma)[(\alpha - \beta)^2 + (\beta - \gamma)^2 + (\gamma - \alpha)^2] = 0$$

$$\stackrel{\alpha + \beta + \gamma \neq 0}{\Leftrightarrow} (\alpha - \beta)^2 + (\beta - \gamma)^2 + (\gamma - \alpha)^2 = 0 \Leftrightarrow (\alpha - \beta)^2 = (\beta - \gamma)^2 = (\gamma - \alpha)^2 = 0$$

$$\Leftrightarrow \alpha - \beta = \beta - \gamma = \gamma - \alpha = 0 \Leftrightarrow \alpha = \beta = \gamma.$$

Από την τρίτη εξίσωση παίρνουμε:

$$\alpha^3 = \frac{1}{27} \Leftrightarrow \alpha = \frac{1}{3}, \text{ οπότε έχουμε: } \alpha = \beta = \gamma = \frac{1}{3} \text{ και τελικά}$$

$$\frac{1}{x} = \frac{1}{y} = \frac{1}{z} = \frac{1}{3} \Leftrightarrow x = y = z = 3.$$

Πρόβλημα 2

Να προσδιορίσετε τους πραγματικούς αριθμούς x, y που ικανοποιούν τη σχέση:

$$2(x-1)(y-1) - 2(x-1)\sqrt{y-1} - 2(y-1)\sqrt{x-1} + x + y - 2 \leq 0.$$

Λύση

Η ανίσωση ορίζεται για $x \geq 1$ και $y \geq 1$. Θέτουμε

$$\alpha = \sqrt{x-1} \geq 0 \text{ και } \beta = \sqrt{y-1} \geq 0.,$$

οπότε η δεδομένη σχέση παίρνει τη μορφή:

$$\begin{aligned} 2\alpha^2\beta^2 - 2\alpha^2\beta - 2\alpha\beta^2 + \alpha^2 + \beta^2 &\leq 0 \\ \Leftrightarrow (\alpha^2\beta^2 - 2\alpha^2\beta + \alpha^2) + (\alpha^2\beta^2 - 2\alpha\beta^2 + \beta^2) &\leq 0 \\ \Leftrightarrow \alpha^2(\beta^2 - 2\beta + 1) + \beta^2(\alpha^2 - 2\alpha + 1) &\leq 0 \\ \Leftrightarrow \alpha^2(\beta - 1)^2 + \beta^2(\alpha - 1)^2 &\leq 0. \end{aligned} \quad (1)$$

Αν ήταν κάποιος από τους όρους $\alpha(\beta - 1)$, $\beta(\alpha - 1)$ διάφορος του μηδενός, τότε θα είχαμε $\alpha^2(\beta - 1)^2 + \beta^2(\alpha - 1)^2 > 0$, άτοπο. Άρα η σχέση (1) είναι ισοδύναμη με το σύστημα

$$\begin{aligned} \alpha(\beta - 1) = 0, \beta(\alpha - 1) = 0 &\Leftrightarrow \alpha = \beta = 0 \text{ ή } \alpha = \beta = 1 \\ \sqrt{x-1} = 0 = \sqrt{y-1} \text{ ή } \sqrt{x-1} = 1 = \sqrt{y-1} & \\ x = y = 1 \text{ ή } x = y = 2. & \end{aligned}$$

Πρόβλημα 3

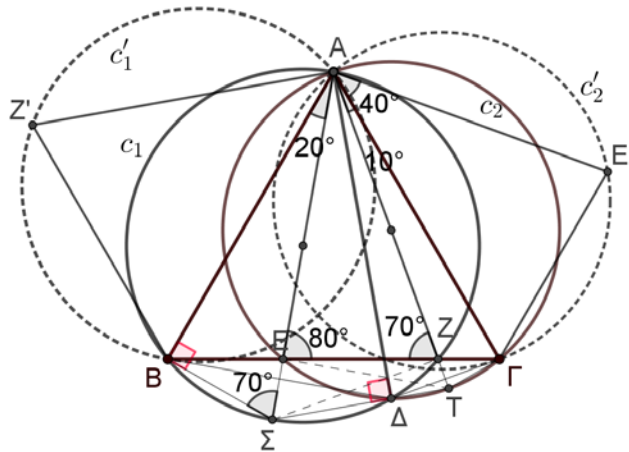
Δίνεται ισόπλευρο τρίγωνο $AB\Gamma$. Να αποδείξετε ότι υπάρχει στο επίπεδό του μοναδικό σημείο Δ τέτοιο ώστε $\widehat{A\Delta B} = 70^\circ$ και $\widehat{A\Delta \Gamma} = 80^\circ$.

Στη συνέχεια να προσδιορίσετε το μέτρο της γωνίας $B\hat{A}\Delta$.

Λύση

Θεωρούμε (τα μοναδικά) σημεία E και Z στην πλευρά $B\Gamma$ του τριγώνου $AB\Gamma$ τέτοια ώστε $\widehat{BAE} = 20^\circ$ και $\widehat{Z\Gamma A} = 10^\circ$. Τότε είναι $\widehat{AE\Gamma} = 80^\circ$ και $\widehat{AZB} = 70^\circ$. Έστω c_1 ο περιγεγραμμένος κύκλος του τριγώνου ABZ και c_2 ο περιγεγραμμένος κύκλος του τριγώνου $A\Gamma E$. Τότε οι κύκλοι c_1 και c_2 τέμνονται σε ένα μοναδικό σημείο Δ διαφορετικό του A , για το οποίο ισχύει:

$$\widehat{A\Delta B} = \widehat{AZB} = 70^\circ \text{ και } \widehat{A\Delta \Gamma} = \widehat{AE\Gamma} = 80^\circ.$$

Σχήμα 2

Επίσης, έστω E' το συμμετρικό του E ως προς την $A\Gamma$ και Z' το συμμετρικό του Z ως προς την AB . Έστω c'_1 ο περιγεγραμμένος κύκλος του τριγώνου ABZ' και c'_2 ο περιγεγραμμένος κύκλος του τριγώνου $A\Gamma E'$. Τότε είναι:

$$\angle AE'\Gamma = 80^\circ \text{ και } \angle AZ'B = 70^\circ$$

Προφανώς το τόξο $AZ'B$ του c'_1 και το τόξο $AE'\Gamma$ του c'_2 , δεν τέμνονται σε σημείο διαφορετικό από το A . Το τόξο $AZ'B$ του c'_1 δεν τέμνει το τόξο $AE'\Gamma$ του c'_2 , αφού το τελευταίο τέμνει την πλευρά AB σε εσωτερικό της σημείο. Επίσης, το τόξο $AE'\Gamma$ του c'_2 , δεν τέμνει το τόξο AZB του c_1 , αφού το τελευταίο τέμνει την πλευρά $A\Gamma$ σε εσωτερικό της σημείο. Συνεπώς, το Δ είναι μοναδικό.

Έστω Σ το σημείο τομής της προέκτασης της AE και του c_1 , και έστω T το σημείο τομής της προέκτασης της AZ και του c_2 . Αφού τα σημεία A, B, Σ, Δ, Z είναι ομοκυκλικά και $\widehat{BZ\Sigma} = \widehat{B\hat{A}\Sigma} = 20^\circ$ έχουμε

$$\widehat{A\hat{\Delta}\Sigma} = \widehat{A\hat{Z}\Sigma} = \widehat{A\hat{Z}B} + \widehat{B\hat{Z}\Sigma} = 70^\circ + 20^\circ = 90^\circ.$$

Ομοίως, αφού τα σημεία A, E, Δ, T, Γ είναι ομοκυκλικά και $\widehat{\Gamma\hat{E}T} = \widehat{\Gamma\hat{A}T} = 10^\circ$ έχουμε

$$\widehat{A\hat{\Delta}T} = \widehat{A\hat{E}T} = \widehat{A\hat{E}\Gamma} + \widehat{\Gamma\hat{E}T} = 80^\circ + 10^\circ = 90^\circ.$$

Συνεπώς, τα σημεία Σ, Δ, T είναι συνευθειακά

Από τα εγγεγραμμένα τετράπλευρα $AB\Sigma Z$ και $AET\Gamma$ έχουμε

$$\widehat{E\hat{T}A} = \widehat{E\hat{\Gamma}A} = 60^\circ \text{ και } \widehat{A\hat{\Sigma}Z} = \widehat{A\hat{B}Z} = 60^\circ.$$

Άρα $\widehat{E\hat{T}Z} = 60^\circ = \widehat{E\hat{\Sigma}Z}$, που σημαίνει ότι το τετράπλευρο $EZT\Sigma$ είναι εγγράψιμο σε κύκλο, οπότε $\widehat{A\hat{\Sigma}\Delta} = \widehat{A\hat{Z}E} = 70^\circ$, και άρα $\widehat{\Sigma\hat{A}\Delta} = 20^\circ$ στο ορθογώνιο τρίγωνο $A\Delta\Sigma$. Συνεπώς,

$$\widehat{B\hat{A}\Delta} = \widehat{B\hat{A}\Sigma} + \widehat{\Sigma\hat{A}\Delta} = 20^\circ + 20^\circ = 40^\circ.$$

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Πρόβλημα 1

Έστω a, b μη αρνητικοί πραγματικοί αριθμοί τέτοιοι ώστε $a + b = 2$. Να βρεθεί η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή της παράστασης

$$A = 8(a^3 + b^3) - 3(a^4 + b^4).$$

Λύση

Θέτουμε $p = ab$ Τότε έχουμε:

$$a^3 + b^3 = (a+b)^3 - 3ab(a+b) = 8 - 6p. \quad (1)$$

$$\begin{aligned} a^4 + b^4 &= (a^2 + b^2)^2 - 2a^2b^2 = ((a+b)^2 - 2ab)^2 - 2a^2b^2 \\ &= (4 - 2p)^2 - 2p^2 = 16 - 16p + 2p^2. \end{aligned} \quad (2)$$

Επομένως, η δεδομένη παράσταση γίνεται:

$$A = 8(8 - 6p) - 3(16 - 16p + 2p^2) = -6p^2 + 16$$

Επειδή $0 \leq p = ab \leq \left(\frac{a+b}{2}\right)^2 = 1$, έπεται ότι:

$$0 \leq p^2 \leq 1 \Rightarrow -6 \leq -6p^2 \leq 0 \Rightarrow 10 \leq A = -6p^2 + 16 \leq 16$$

Η ισότητα στο αριστερό μέλος ισχύει όταν $p^2 = 1 \Leftrightarrow ab = 1 \stackrel{a+b=2}{\Leftrightarrow} a = b = 1$.

Η ισότητα στο δεξιό μέλος ισχύει όταν

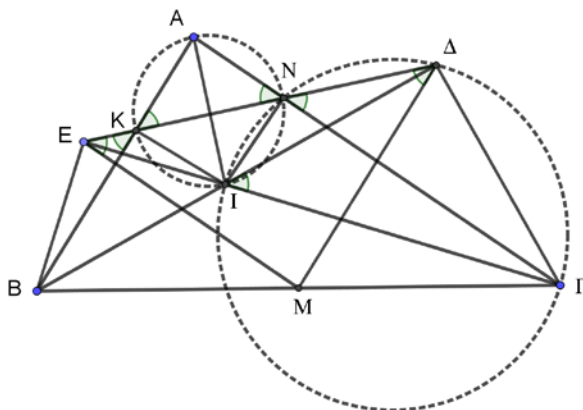
$$p^2 = 0 \Leftrightarrow ab = 0 \stackrel{a+b=2}{\Leftrightarrow} (a,b) = (2,0) \text{ ή } (a,b) = (0,2).$$

Επομένως, η ελάχιστη τιμή της παράστασης A είναι 10 και η μέγιστη 16

Πρόβλημα 2

Έστω M το μέσο της πλευράς $B\Gamma$ τριγώνου $AB\Gamma$ με $AB < A\Gamma < B\Gamma$. Έστω Δ σημείο στη διχοτόμο της γωνίας B τέτοιο ώστε $M\Delta = MB$ και έστω E σημείο στη διχοτόμο της γωνίας Γ τέτοιο ώστε $ME = M\Gamma$. Έστω I το σημείο τομής των διχοτόμων $B\Delta$ και ΓE , έστω K το σημείο τομής των ευθειών AB και $E\Delta$, και έστω N το σημείο τομής των ευθειών $A\Gamma$ και $E\Delta$. Να αποδείξετε ότι τα σημεία A, K, I, N είναι ομοκυκλικά.

Λύση

Σχήμα 3

Επειδή η ΒΔ είναι διχοτόμος της γωνίας \hat{B} και $MB = MD$, έπεται ότι:
 $M\hat{A}B = M\hat{B}D = \Delta\hat{B}A$, οπότε θα είναι $M\Delta \parallel BA$.

Ομοίως, προκύπτει και ότι: $ME \parallel GA$.

Άρα έχουμε:

$$A\hat{N}K = \Delta\hat{N}G = \Delta\hat{E}M \text{ και } A\hat{K}N = E\hat{K}B = E\hat{\Delta}M.$$

Από το ισοσκελές τρίγωνο $EM\Delta$ έχουμε $\Delta\hat{E}M = E\hat{\Delta}M$, οπότε από τις προηγούμενες σχέσεις προκύπτει η ισότητα $A\hat{N}K = A\hat{K}N$. Άρα το τρίγωνο AKN είναι ισοσκελές με $AK = AN$, οπότε η διχοτόμος της γωνίας \hat{A} είναι κάθετη προς την πλευρά KN . Επομένως, έχουμε:

$$\Delta\hat{N}G = 90 - \frac{\hat{A}}{2} = \frac{\hat{B}}{2} + \frac{\hat{\Gamma}}{2} = \Delta\hat{I}G,$$

αφού η γωνία $\Delta\hat{I}G$ είναι εξωτερική στο τρίγωνο BIG . Επομένως, το τετράπλευρο ΔNIG είναι εγγράψιμο σε κύκλο.

Το τρίγωνο ΔBG είναι ορθογώνιο, αφού $M\Delta = BM = MG = \frac{BG}{2}$, οπότε θα είναι

και $I\hat{\Delta}G = 90^\circ$, Άρα είναι και $I\hat{N}G = 90^\circ \Rightarrow I\hat{N}A = 90^\circ$. Ομοίως προκύπτει ότι $I\hat{K}A = 90^\circ$. Επομένως, $I\hat{N}A + I\hat{K}A = 180^\circ$, οπότε το τετράπλευρο $AKIN$ είναι εγγράψιμο.

Πρόβλημα 3

Η συνάρτηση $f: \mathbb{N}^* \rightarrow \mathbb{R}$ έχει σύνολο τιμών $f(\mathbb{N}^*) \subseteq \mathbb{N}^*$ και ικανοποιεί τις σχέσεις:

$$f(6n+7) = 6f(n) + 7 \quad \text{και} \quad f(7n-1) = 7f(n) - 1,$$

για κάθε $n \in \mathbb{N}^*$. Να προσδιορίσετε την τιμή $f(2029)$.

Λύση

Παρατηρούμε ότι:

$$2029 = 6 \cdot 338 + 1 = 6 \cdot 337 + 7$$

$$337 = 6 \cdot 56 + 1 = 6 \cdot 55 + 7$$

$$55 = 6 \cdot 9 + 1 = 6 \cdot 8 + 7$$

και επίσης ότι

$$7n - 1 = 6n + 7 \Leftrightarrow n = 8.$$

Με $n = 8$ στις δεδομένες σχέσεις λαμβάνουμε:

$$f(55) = 6f(8) + 7 \quad \text{και} \quad f(55) = 7f(8) - 1,$$

από τις οποίες προκύπτει η ισότητα

$$7f(8) - 1 = 6f(8) + 7,$$

οπότε $f(8) = 8$. Άρα έχουμε:

$$f(55) = 6f(8) + 7 = 6 \cdot 8 + 7 = 55$$

$$f(337) = 6f(55) + 7 = 6 \cdot 55 + 7 = 337$$

$$f(2029) = 6f(337) + 7 = 6 \cdot 337 + 7 = 2029.$$